תלמוד עשר הספירות — הסתכלות פנימית

צריכים להבין היטב, ענין השינוי שבלידה ז"א מלידת כל הפרצופים, כי בפרצופי א"ק ביאר הרב, שכל הפרצופים יצאו דרך פה דפרצוף העליון הסמוך לו, וכל תחתון מלביש על כן לחג"ת נה"י דעליון. וכן ג"כ בג"ר דאצילות, שהם: עתיק, א"א ואו"א, יצא כל תחתון מפה דעליון, ומלביש לחג"ת נה"י דעליון, דהיינו ממקום יציאתו ולמטה. וכאן בז"א מבאר הרב, שהוא נולד ויוצא מיסוד דאמא. ועוד, שלפי"ז היה צריך להלביש לאמא מיסוד ולמטה, דהיינו ממקום יציאתו ולמטה כמו בכל הפרצופים העליונים, אמנם אינו כן אצל הז"א, כי הוא מלביש מחזה דאמא ולמטה, הגם שמקום יציאתו הוא דרך היסוד.וכן צריכים להבין היטב, ההפרש בין ב' בקיעות של היסודות שמביא הרב, דהיינו שלעת הזווג דאו"א בשביל זו"ן, אומר שנבקע יסוד דעתיק (לעיל דף תתק"כ אות פ"ט) וכאן לעת לידה אומר (דף א' קכ"ח אות ו') "נמצא שם אורות רבים מאד ואין הכלי יכול לסובלם ונבקע הרחם דרך פיו כיון שיש שם בקיעה ממש הוא נבקע ונרחב, ואז האורות התבונה שהם בעל הבית דוחין את הז"א לחוץ שהוא האורח ונולד" והנה נתבאר באו"פ שם, שענין בקיעת יסוד דאמא האמור כאן פירושו, ענין חזרת דלת וציר דקטנות למקומו, ע"ש. אלא שצריך להבין למה נקרא זה בקיעה, הלא אין בקיעה אלא לשם ביטול הכלי והמסך ממה שהיה. ועוד שכאן אומר בקיעה סתם, ושם אומר בקיעה לארכו, וצריכים להבין ההפרש שבהם.

הנה מקורם של הדברים הוא, בהפרש מיסוד דאבא, ליסוד דאמא, שהרב מבארם, שיסוד דאבא הוא צר ואריך, ויסוד דאמא הוא קצר ורחב. וצריך שתזכור היטב פירושם המתבאר באורך (לעיל דף תתכ"ח תשובה כ"ח) שנתבאר שם, כי אריך פירושו חכמה והיפוכו הוא קצר, שמורה על מחוסר חכמה. ורחב פירושו, מרובה בחסדים. והיפוכו הוא צר, שפירושו מחוסר וריקן מחסדים. והנה יסוד דאבא, הוא מחוסר חסדים לגמרי, שמכח זה הוא מכונה בשם צר, כי כן הוא נמשך מן שורשו העליון בע"ב דא"ק, אשר המסך דבחי"א נזדכך בספירת ההוד שלו, שהוא התפשטות קומת החסדים מאמא דע"ב דא"ק, בסוד אמא עד הוד אתפשטותה ולא האיר ביסוד דע"ב, אלא בחינת אור המלכות, שפירושו הארה מצומצמת הנמשך עוד מאבא דע"ב דא"ק. שהיא בחינת חכמה בלבדה, אבל בלי חסדים לגמרי, כי קומת החסדים שה"ס בחי"א הנמשכת מאמא, כבר נזדככה ונפסקה. ומשם נצטייר הכלי הזה דיסוד דאבא בסיתום גדול מחסדים, ורק בהמשך של הארת חכמה מצומצמת. כמ"ש בחלק ה' (דף של"ו ד"ה חזר ע"ש) וז"ס שהוא צר מחסדים, אבל אריך בחכמה. ונתבאר בתשובה כ"ח הנ"ל, שבחינת יסוד דאבא זה לא נפגם לא בצמצום ב' בעת עלית ה"ת לעינים, ולא בעת שביה"כ, כי היה שם בסוד שאול הנחבא אל הכלים, עש"ה כי אין להאריך כאן.אבל יסוד דאמא הוא בהיפך ממש, כי בה שלט ענין עלית ה"ת לעינים, וע"כ נעשה היסוד שלה קצר מאור החכמה, כי כח הצמצום על החכמה מפאת הה"ת שנתחברה עמה שולט ביסוד שלה, והוא קצר מלהאיר חכמה. אבל הוא רחב באור החסדים, כי בחינת אור החסדים אינו נפסק מאמא לעולם עש"ה.ומטעם הנ"ל, אין שום הולדת נשמות אלא ע"י זווג דאו"א יחד, כי בעת שיסוד דאבא מזדווג ונעשה לאחד עם יסוד דאמא, הרי הארתם בתכלית השלמות, כי יסוד דאבא משיג בחינת הרחבה בשפע חסדים מתוך יסוד דאמא, והוא שלם בין בחכמה ובין בחסדים, וכן יסוד דאמא משיג בחינת הארת החכמה מיסוד דאבא, והיא שלימה בין בחכמה ובין בחסדים. וע"כ התולדה היוצאת מהם, היא בשלמות הנרצה. כי הולד משיג בחינת האריך דאבא ובחי' הרחבה דאמא.ועם זה תבין, ענין התחלקות ת"ת דא"א לב' חצאים: חציו העליון לאו"א וחציו התחתון לזו"ן. כי ידעת, שיש ב' מיני חסד בגוף דא"א שמגרון ולמטה: א' הוא חסד העליון, המתפשט מבינה אל הגוף מטרם שיתחלקו ב' דרועין לימין ושמאל, שמשם יצאו או"א עלאין ומלבישים לא"א עד החזה. ב' הוא החסד המתפשט אחר שכבר נתחלקו הזרועות לימין ושמאל. שמשם יצאו ישסו"ת המלבישים מחזה ולמטה דא"א. כנ"ל בדברי הרב דף תת"צ אות מ"א מ"ב מ"ג. עש"ה ובאו"פ כל ההמשך.

וצריך שתדע, שכל הבקיעות שישנם בגוף, המה בחינת בקיעות לרוחב. ע"ד שנתבאר לעיל ביסוד דאמא. שפירושם הוא, שהמסך הסתום דעור הגוף, נתבקע, כדי לגלות הרחבה דחסדים דרך שם. והתחלתם הוא הפה דראש, שיש שם בקיעה לרוחב הנקרא שפתים. ונבאר בחינת הפה דא"א, שהוא עיקר עולם האצילות, כי או"א וזו"ן הם רק לבושים אליו. והנה ידעת, שאין בראש דא"א זולת כתר וחכמה בלבד, ונמצא הפה דראש שהוא בחינת מלכות דחכמה, והזווג הוא בבחינת יסוד דחכמה, שנקרא חיך, עם הגרון שהוא הבינה שיצאה לחוץ כנודע. והנה זווג זה, הוא ממש כמו זווג או"א עלאין, כי החיך הוא יסוד דאבא, שהוא חכמה. שה"ס צר ואריך, והגרון הוא סוד הבינה, אלא בחינת ג"ר דבינה, שפירושו שבחינת השפעת חסדים דיסוד שלה, הוא בחינת החסד דמין א', שאין בו כלום מבחינת התחלקות ב' הזרועות לחסד וגבורה, להיות הה"ת שבעינים, אינה ממעט אותה כלום, כי בלאו הכי היא נמצאת תמיד בסוד כי חפץ חסד הוא. כמ"ש שם באו"פ. והזווג הזה בוקע בקיעה לרוחבו בפה דראש דא"א כי נתפתח הסתימה דחסדים שבחיך שלו ע"י זווג עם הגרון, כנ"ל. וזהו בחינת א"א עד החזה, ששם מלבישים או"א עלאין ממקום יציאתם, שהוא הפה דא"א, עד החזה, ששם מסתיים זה החסד דמין הא' הנזכר.

ויש כאן עמקות רבה, כי נתבאר לעיל שהתולדה היוצאה מהזווג דיסוד אבא עם יסוד אמא, היא בשלמות גמורה: הן מחכמה מכח דאריך דיסוד אבא, והן מחסדים מכח הרחבה דיסוד אמא. וא"כ היה צריך להיות בחינת בקיעה זו דפה לבחי' בקיעה לארכו, כלומר שיתגלה שלמות החכמה. וכן או"א היוצאים ונולדים דרך הפה הזה, היו צריכים להיות בבחינת חסדים מגולים בהארת חכמה, להיותם יוצאים מבחי' חיך שהוא יסוד דע"ב שמשם נמשך החכמה, ומסוד הגרון שהוא בבחינת חסדים. אבל נודע, שבחינת או"א כולם הם רק בחסדים מכוסים.אמנם הענין הוא, כי אין גדלות בלי הקדם של קטנות, וכיון שכל ענין של הצמצום והגבורה דה"ת שעלתה לעינים לא נגלה בהמסך הזה דגרון דא"א, מפאת כי חפץ חסד הוא, שז"ס שאומר הרב, שהוא חסד דמין הא', שהוא מטרם התפשטות הזרועות, כנ"ל. ולכן אין יסוד דאבא שהוא החיך יכול שם לגלות כחו, לא מבחינת הצר שבו, ולא מבחינת האריך שבו, אלא שנכלל לגמרי בשליטת הבינה, דהיינו בהרחבה שבה, וע"כ נשאר תמיד בחינת הפה בבחינת הבקיעה לרוחב, ואור החכמה דיסוד אבא מתכסה ונעלם בתוכה.אבל רק כשטפת הזווג דחיך וגרון ההם, נמשכת עד לפה דישסו"ת, שהם בחינת ז"ת דבינה שבגרון דא"א, שהם עומדים מחזה דא"א ולמטה, שלהיותם בחינת שורשי הזו"ן, הנה הם צריכים להארת חכמה, כנודע, אשר ע"כ הם נבחנים לחסד דמין הב', שכבר נוהג בהם קטנות וגדלות, כי בקטנותם, החסד נתלבש בגבורה, ונתצמצם מה"ת שלמעלה, לכן עתה בעת גדלות, שנעשה הזווג דחיך וגרון דא"א, ויורד להם טפת הזווג, הנה עתה היסוד דאבא, שהוא החיך, מגלה את בחינת הצר ואריך שבו ובעזרת הזווג דהרחבה דבינה, מגלה שם בחיך וגרון דישסו"ת קומת שלמה של חסדים בהארת חכמה.

והנך רואה, שבעת ביאת טפת הזווג דחיך בגרון דא"א לפומיהו דאו"א, אין הארת חכמה יכולה עוד להתגלות, להיותם מטרם שנתחלקו הזרועות, שהיא הג"ר דבינה, כנ"ל, אלא כשנמשכת לפומייהו דישסו"ת, שהם בחינת חסד בהתחלקות הזרועות, אז מתגלה ההארת חכמה דיסוד אבא. ותדע, שבחינת הזווג

דפומייהו דישסו"ת ההוא, נקרא בשם זווג היסודות. ובחינת הזווג דפומייהו דאו"א, נקרא זווג דנשיקין, וכן הזווג דפה דא"א. כנ"ל.וטעם שפומייהו דישסו"ת נקרא בשם יסודות, הוא, כי אין הזווג דגדלות, דהיינו בהארת חכמה, נעשה רק בעת שאו"א וישסו"ת חוזרים לפרצוף אחד, דהיינו בעת שאו"א עלאין משיגים קומת ע"ב ומלבישים לבחינת ג"ר דא"א, כנודע. והנה אז נמצא הפה דישסו"ת שנעשה לבחינת יסוד דכללות ב' הפרצופים שנתיחדו, כנ"ל בדברי הרב (דך תתקמ"ה אות קמ"ח. וא' נ"ו אות ק"א ע"ש) לפיכך נחשב תמיד בחינת יסוד, כי אינו נבחן לפה דישסו"ת, זולת בהיותם נפרדים לב' פרצופים, ואינם ראוים למוחין דגדלות. והנה נתבאר היטב, כי מזווג דנשיקין במקום יציאתם, בפה דא"א ובפה דאו"א, אין שם שום גילוי אל מוחין דגדלות, דהיינו להארת חכמה. אלא אחר התפשטות טפת הזווג אל מקום היסודות דאו"א, שהם בכללות ישסו"ת, שבכח הטפה הנמשכת אליהם מחיך וגרון, חוזרים ומתיחדים גם יסודות דאו"א דכללות, ואז מולידים מוחין דגדלות בשביל ז"א.

ובזה מובן מה שאומר הרב, אשר מזווג דנשיקין יוצאים רק או"א, וכן מלאכים וחיצוניות העולמות, אבל מוחין דז"א וכן נשמות בני אדם הבאים מפנימיות העולמות, אינם יוצאים זולת ע"י זווג דיסודות, כמ"ש (בע"ח שער ל"ט דרוש ד' ע"ש). והוא כנ"ל שמזווג דנשיקים אינו נמשך רק חסדים מכוסים, ע"כ אינו מספיק אלא לאו"א גופייהו, להיותם בסוד חפץ חסד. וכן למלאכים שהם נמשכים ג"כ מבחינת חסדים מכוסים בלא הארת חכמה. אבל ז"א וכן נשמות בני אדם שהם צריכים להארת חכמה אין זווג דנשיקין מספיק להם, אלא לזווג דיסודות הם צריכים, שמשם החסדים מגולים בהארת חכמה. ומה שהם מתחלקים תחת השם חיצוניות ופנימיות, הוא, כי אין הארת חכמה מתפשטת בהפרצוף זולת ע"י התלבשות תוך חסדים, וע"כ מכונה ההארת חכמה בשם פנימיות, והחסדים בשם חיצוניות.

ואין להקשות, איך אנו מחשבים את התפשטות דחסד דמין הא' עד החזה דא"א, שהוא נחשב לחסד מטרם התחלקות הזרועות, והרי הזרועית הם למעלה מחזה דא"א. והענין הוא, כי בחינת המסך דיסוד דעתיק, אשר מתלבש בא"א מהגרון עד החזה, הוא הממשיך הארת הג"ר דבינה עד החזה דא"א, בדומה דמסך דיסוד אמא המתלבש בז"א עד החזה. כמ"ש במקומו.וזה הטעם, שבהזווג דאו"א לצורך העיבור דז"א, שאז הם צריכים להשפיע לו מזווג היסודות כנ"ל, דהיינו שאו"א וישסו"ת יחזרו לפרצוף אחד ופומייהו דישסו"ת יחזרו להיות יסוד דכללות, כנ"ל, שאז טפת הזווג דנשיקין נמשכת לפומייהו דישסו"ת. הנה אז "צריך המסך דיסוד דעתיק להבקע לאורכו" כלומר, שצריך להתבטל ממנו אותה הבקיעה דרוחב שהוא ממשיך מפה דא"א למקום החזה, ויתהפך להיות לבחינת בקיעה לאורך, ואז יוכלו או"א לחזור פב"פ ולקבל הארת חכמה במכוסה במקום חיך וגרון שלהם, באופן, שתוכל להתגלות החכמה שבה ברדתה לפומייהו דישסו"ת, דהיינו ליסודות דכללות. והנה נתבאר היטב ההפרש מבקיעה לרוחבו, שפירושו, בקיעת סתימת החסדים כדי שיתגלו החסדים. ובקיעה לאורכו, שפירושו, בקיעת הסיתום דחכמה כדי לגלות חכמה. וזכור זה.

ועם האמור, מובן היטב ענין התחלקות הת"ת דא"א לב' חלקים, המובא לעיל באות ב'. כי כל ת"ת כולל כל הו"ק, כנודע. ונתבאר אשר ב' מיני חסד מתפשטים מן הבינה אל הו"ק דא"א, שעד החזה דא"א. דהיינו בחג"ת שלו מתפשט החסד דמין הא', שהחסדים שלו הם תמיד מכוסים. ומחזה ולמטה דא"א מתפשט החסד דמין הב'. שרק החסדים הללו ראוים להתגלות בהארת חכמה, כנ"ל באות ג' ד'. ועל פי ההבחן הזה מתחלקים ג"כ הלבושים דו"ק דא"א, שמחציו ולמעלה, בחג"ת שלו מלבישים אותו או"א, שגם הם מבחינת חסדים המכוסים. ומחציו ולמטה, דהיינו בנה"י שלו, מלבישים אותו זו"ן, שהם מחסד דמין הב' שדרכם בחסדים מגולים כנ"ל.וכמו שת"ת דא"א, מתחלק לב' חצאים, כן על אותו דרך, מתחלק ג"כ ת"ת דאו"א לב' חצאים, דהיינו ע"פ ב' מיני חסדים הנ"ל: שמחזה ולמעלה בחג"ת שלהם, הם בחסדים מכוסים כבחינתם עצמם. ומחזה ולמטה, בנה"י שלהם, הם מתלבשים בישסו"ת, והם שם בחסדים מגולים. וכן עד"ז מתחלק ג"כ ישסו"ת, שרק מחזה ולמטה מתגלה בחינת החסדים המגולים שבהם, אבל מחזה ולמעלה הם בחסדים מכוסים, כמו א"א ואו"א, ועד"ז מתחלק ג"כ ז"א עצמו בעת גדלותו, שרק מחזה ולמטה מתגלים בו החסדים המגולים, אבל מחזה ולמעלה הוא כמו א"א ואו"א וישסו"ת.

עתה מתבאר היטב מה שהקשינו לעיל באות א', מאחר שז"א יוצא ונולד מיסוד דאמא, היה צריך להלביש אותה, ממקום יציאתו ולמטה, ולמה הוא מלבישה מחזה ולמטה. ועתה מובן היטב. כי נתבאר שהיסוד הזה שז"א נוצר ונולד משם, הוא יסוד דכללות או"א וישסו"ת לפרצוף אחד, שהוא בחינת הפה דישסו"ת בעת שהם מתחלקים לב' פרצופים. כנ"ל באות ה'. ונודע, שלעת לידת ז"א, שוב הם מתחלקים לב' פרצופים, ונמצא, שז"א נולד ויוצא מפה דישסו"ת. ולפי"ז היה צריך להלביש באמת מפה ולמטה דישסו"ת, דהיינו לחג"ת נה"י שלהם, אלא כיון שכל עיקר בחי' ז"א הוא בחסדים מגולים, ע"כ אינו יכול להלביש מקום חג"ת דישסו"ת, ששם מקום החסדים המכוסים שבהם, כנ"ל, והוא מוכרח להלביש חצי ת"ת התחתון של ישסו"ת, מחזה ולמטה, כמו ישסו"ת לא"א ואו"א, כנ"ל. והנה נתבאר היטב, שאין שום הפרש בלידת ז"א מבשאר הפרצופים כי גם הוא נולד ויוצא מפה דעליון, וגם הוא מלביש ממקום יציאתו ולמטה כמוהם, וכל השינוי הוא רק בזה אשר או"א וישסו"ת נעשו פרצוף אחד לעת העיבור שלו, נעשה הפה דישסו"ת, שהוא העליון שלו, לבחינת יסוד ממש דכללות של שניהם, כנ"ל באות ה', ובערך זה נחשב שיוצא ונולד מיסוד דאמא. ושינוי ב' הוא, שאין ז"א יכול להלביש חג"ת דישסו"ת, משום שכל שורשו הוא בחי' חסדים מגולים, וע"כ הוא מתאחז רק בנה"י דישסו"ת. ואינו יכול להלביש כל המקום הזה שממקום יציאתו ולמטה, דהיינו מפה שלהם ולמטה, אלא מחזה ולמטה בלבד, כמבואר.

גם מובן היטב, ההפרש בין ענין בקיעת יסוד עתיק, האמור אצל יחוד או"א וישסו"ת לפרצוף אחד, ובין בקיעת יסוד דאמא האמור כאן אצל לידת זו"ן. כי בעתיק אומר שנבקע לאורכו, שפירושו, שנתבטל ממנו אותה בקיעה לרוחב שיסוד דעתיק ממשיך מפה דא"א, למקום החזה המכסה על חכמה, ונתהפך לבחינת בקיעה לאורך שפירושו, שממשיך הארת חכמה. וכאן אומר, שנבקע הרחם דרך פיו וכו', שפירושו, שממשיך חסדים, כנ"ל באות ז'. ומה שקורא כאן בשם בקיעה, הוא, כי אחר שנתחבר אל הרחם הדלת וציר הב' דגדלות, נעשה שם בחי' ם ' סתומה המעכב ושומר על העובר שלא יהיה בו יניקה לחיצונים ולא יפול לחוץ, ובעת לידה, שחזר ונתעורר שם כח הדלת וציר דקטנות, ע"י עלית ה"ת לעינים, בסוד כי נהפכו עליה צירים, אז נפרדו הדלתות זה מזה, שהיא נבחן כמו בקיעה, כמ"ש באורך (לעיל דף תתנ"ז תשובה ק"נ) וכיון שנעשה שם זווג דאו"א בעביות דבחי"א, המוציאה קומת חג"ת, הרי שנעשה שם בקיעה לרוחב.וזהו אמרו "ונבקע הרחם דרך פיו" כלומר, כיון שיסוד הזה דכללות הוא בחינת פה דישסו"ת, שהוא בחי' בקיעה לרוחב, וע"כ נבקע הרחם מבחי' זו. וזה שממשיך, כיון שיש שם בקיעה ממש הוא נבקע ונרח"ב" כלומר, כיון שהוא באמת בחי' פה דישסו"ת, שיש שם בקיעה ממש, שהיא בקיעת הפה, אלא שנעשה לבחינת ם ' סתומה מכח שנעשתה לבחינת יסוד דכללות, כנ"ל, ועתה חזרה בחינת הבקיעה דפה למקומה. באופן, שז"א נולד ויצא מבחינת הפה דישסו"ת, כמו כל תחתון היוצא דרך פה העליון. כנ"ל. והבן היטב כי קצרתי כאן. ויתבאר במקומו באורך.